

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp
Programma Landelijk Gebied

Zaaknummer
830140

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 7 juli 2026

Geachte voorzitter,

Op 26 juni 2026 hebben wij de kamerbrief "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof" ontvangen. De kamerbrief is een vervolg op de op 27 maart 2026 aangekondigde aanpak en is op 26 juni 2026 aan u toegezonden (zaaknummer 831601). Met deze brief willen wij u informeren over de hoofdlijnen uit de kamerbrief, de eerste duiding voor Zeeland en het vervolgproces.

Allereerst vinden wij het belangrijk om aan te geven dat wij begrijpen dat de kamerbrief gemengde gevoelens en vragen oproepen. Daar waar het kabinet vooraf aangaf met duidelijkheid te komen, levert het voor ondernemers rondom Natura 2000 gebieden anders dan de Kop van Schouwen en Manteling van Walcheren juist veel onduidelijkheid op. Wij snappen deze onrust en willen hier graag zo snel mogelijk aandacht aan geven.

Hoofdlijnen van de brief

Met de kamerbrief presenteert het kabinet een maatregelpakket om Nederland weer in beweging te brengen. Het maatregelpakket moet de stikstof reduceren, natuur herstellen en vergunningverlening weer op orde brengen. Daarnaast is er ook aandacht voor andere drukfactoren zoals hydrologie, gewasbeschermingsmiddelen, waterkwaliteit en versnippering. In de brief worden vijf hoofdlijnen benoemd te weten:

1. Emissiereductie in de landbouw, industrie en mobiliteit
De inzet ziet op emissiereductiedoelen voor landbouw (doelsturing), industrie en mobiliteit, vrijwillige beëindiging, afoming, reductie van veldemissies en de grondgebondenheidsnorm.
2. Samen met boer, keten en regio vooruit
Ondersteuning van de boer gericht op ontwikkelrichtingen innoveren, extensiveren, omschakelen, verplaatsen en beëindigen (trappetje van Remkes). Daarnaast is er een extra impuls voor een sociaal en sterk platteland, het vergroten van het aanbod biologisch en inzet in de keten voorzien.

3. Inzet in en rond kwetsbare natuur- en watergebieden
Hierbij gaat het over zonering rond Natura 2000-gebieden, de aanpak van kwetsbare watergebieden met een opgave voor de landbouw en gebiedsspecifieke ondersteuning. In Zeeland liggen geen kwetsbare watergebieden met een opgave voor de landbouw.
4. Aan de slag met natuurherstel
Inzet op natuurmaatregelen en de Natuurherstelverordening. Daarnaast worden afspraken gemaakt met provincies en natuurbeheerders over financiering en kwaliteit van het beheer.
5. Ruimte voor vergunningverlening
De inzet ziet toe op de invoering van de rekenkundige ondergrens, het vervangen van de kritische depositiewaarde door emissiereductiedoelen, monitoring en de onderbouwing van de additionaliteit.

Voor het totale maatregelpakket is 20 miljard beschikbaar. Zo wordt 2 miljard gereserveerd voor stalmaatregelen en 9 miljard voor maatregelen in de zones. Voor natuurherstel en agrarisch natuurbeheer is bijna 3,5 miljard gereserveerd en voor de vrijwillige beëindigingsregeling 2,7 miljard.

Gevolgen voor Zeeland

De gevolgen voor Zeeland zijn nog niet op alle onderdelen duidelijk. Er zijn ook nog vragen over de kamerbrief en ook uit de kamerbrief blijkt dat onderdelen nog moeten worden uitgewerkt.

Maatregelpakket sluit aan bij onze wensen

We constateren dat het maatregelpakket op belangrijke onderdelen overeenkomt met wat via het IPO is aangedragen. Zo wordt voorgesteld om van depositiedoelen naar emissiedoelen te gaan en wordt breder gekeken dan alleen stikstof. De reductiedoelstelling voor landbouw komen uit de bouwsteen “emissiereductie landbouw” (aangereikt door IPO, UvW, VNG, NAK en LTO) en de kritische depositiewaarde gaat uit de wet en wordt vervangen door emissiereductiedoelstellingen. Verder wordt met het pakket niet alleen ingezet op een stikstofreductie, maar wordt breder gekeken naar andere doelen zoals de Kaderrichtlijn Water, gewasbeschermingsmiddelen en natuurherstel (binnen en buiten de Natura 2000-gebieden. Hierbij wordt ook aangesloten bij de bouwsteen “Natuur” (aangereikt door IPO, UvW, VNG, Natuurmonumenten, LandschappenNL, FPG en Unie van Bosgroepen). Tot slot wordt aangesloten bij lopende gebiedsprocessen en wordt de rol van provincies als regisseur in het landelijk gebied onderkent.

Rol van provincies

In de brief wordt op meerdere plekken specifiek naar provincies gekeken. Met name bij hoofdstuk 3. Er is in de bijlage “verdiepingsbijlage hoofdstuk 3 – inzet in en rond kwetsbare natuur- en watergebieden” een lijst opgenomen met Natura 2000-gebieden waarvoor een voorlopige zone geldt. In Zeeland zijn dat het Canisvliet, Groote Gat, Kop van Schouwen, Manteling van Walcheren, Vogelkreek, Yerseke en Kapelse Moer en de Zwin & Kievittepolder. Deze zone ligt niet vast, het is een voorlopige aanduiding. De grote wateren zijn niet in de bijlage opgenomen. Een voorgenomen zonering is daar niet aan de orde.

Provincies wordt gevraagd de komende maanden de zonering verder uit te werken. Hierbij wordt verwacht dat wij op basis van gebiedsanalyses aangeven hoe Gedeputeerde Staten kijkt naar deze voorlopige aanwijzing. Belangrijk is dat provincies een alternatief plan mogen indienen, zolang dat minstens zo effectief is en binnen dezelfde kosten past. Effectiviteit, andere drukfactoren, maar ook de toegang tot rijksmiddelen zullen hierbij ook een rol spelen.

Samen met medeoverheden, de gebiedenaanpak en maatschappelijke partners

In de Provinciale Commissie Groene Ruimte (PCGR) van 2 juli 2026 hebben wij de eerste reacties van maatschappelijke partners en medeoverheden gehoord. En op 8 juli 2026 hebben wij met ZLTO een gesprek. Op 2 juli 2026 hebben wij ook ambtelijk met medeoverheden en maatschappelijke partners gesproken over de kamerbrief. Uit de eerste signalen maken wij op dat breed ervaren wordt dat het goed is dat het kabinet niet alleen naar stikstof kijkt, maar de opgaven breder trekt en er bijvoorbeeld ook extra middelen komen voor natuurbeheer. Er wordt onderkent dat er maatregelen nodig zijn en de brief geeft op onderdelen ook duidelijkheid.

De voorlopige aanwijzing van een zone rond zeven Natura 2000-gebieden in Zeeland zorgt wel voor onduidelijkheid horen wij van de agrarische sector én van gemeenten.

Wij zullen de komende maanden, met maatschappelijke partners en medeoverheden, de gebiedsanalyses maken.

Verhouding tot het Programma Landelijk Gebied inclusief stikstofplan

Recent hebben wij het Programma Landelijk Gebied vastgesteld, waarin het Stikstofplan is opgenomen. In het Stikstofplan ligt onze focus op twee overbelaste Natura 2000-gebieden (Manteling van Walcheren en Kop van Schouwen). We zien grote overeenkomsten tussen het Stikstofplan en de aanpak in de kamerbrief, zoals de samenhang tussen stikstof en andere drukfactoren en het werken via gebiedsgerichte aanpakken.

Rond de beide gebieden hebben wij in het Stikstofplan een zone van drie kilometer benoemd waarmee wij focus hebben aangebracht voor inzet van onze eigen mensen en middelen. In deze zones is de inzet "vrijwillig maar niet vrijblijvend". De kamerbrief benoemt kleinere zones, maar daarbinnen maatregelen die niet vrijwillig zijn. In de eerdergenoemde gebiedsanalyses zullen wij ingaan op deze zonering en ook bepalen in hoeverre de kleinere zonering in de kamerbrief meerwaarde heeft. Onderdeel van de analyse is ook in hoeverre het maatregelpakket aanvullend kan zijn op het Stikstofplan.

Belangrijk voor Zeeland is dat de stikstofdepositie in grote mate door buitenland en scheepvaart wordt bepaald. Helaas hebben wij geconstateerd dat er in de brief weinig aandacht is voor deze factoren.

Effecten op Zeeland meer in detail

Wij begrijpen dat er veel, ook inhoudelijke, vragen leven. Op een aantal vragen zullen we in deze brief ingaan.

De kamerbrief stelt voor om generiek een norm per grootvee eenheid (gve-norm) van 2,6 gve per hectare in te stellen. In met name Zeeuws-Vlaanderen ligt deze op dit moment hoger. Dat betekent dat veehouders minder vee, of meer grond moeten hebben. Hierbij mogen zij ook afspraken maken met akkerbouwers binnen een straal van 25 kilometer. Met name in Zeeuws-Vlaanderen roept dat vragen op, omdat veehouders ingeklemd zitten tussen de Westerschelde en Vlaanderen. Het voldoen aan de nieuwe gve-norm zal daarom de druk op de grondmarkt vergroten, en de noodzaak om goede afspraken te kunnen maken tussen veehouders en akkerbouwers wordt belangrijker. Wij willen hierover met de minister in gesprek.

De effectiviteit van zonering zal voor wat betreft stikstof ook afhangen van het aantal veehouders in de zone. Wij maken deze inventarisatie als onderdeel van de gebiedsanalyse maar kunnen alvast aangeven dat er géén veehouderijen in een zone van 500 meter rond de Kop van Schouwen liggen en enkele veehouders in de zone rond de Manteling. Rond de andere Natura 2000-gebieden maken wij dat beeld op korte termijn compleet. Omdat wij ons goed kunnen voorstellen dat juist de ondernemers rond de Drie Kreken in Zeeuws-Vlaanderen, het Zwin en de Yerseke en Kapelse Moer vragen hebben, zijn wij voornemens met hen in gesprek te gaan.

In de kamerbrief wordt ook in beperkte mate gesproken over "plantaardige teelten". Dit is op te vatten als akkerbouw. Het kabinet gaat hier regels voor ontwikkelen met betrekking tot in ieder geval mestplaatsingsruimte en gewasbeschermingsmiddelen. In de brief wordt hier echter verder niet op doorgegaan. Wij gaan met het Rijk in gesprek over de precieze betekenis hiervan voor de akkerbouw, omdat dit juist in Zeeland een belangrijke gebruiker is van de voorgestelde zonering.

Wij merken op dat het goed is dat de opgaven in en rondom de Natura 2000 gebieden integraal worden bekeken. Het gaat immers niet alleen op stikstof, maar ook over hydrologie en waterkwaliteit. Tegelijk valt op dat in de kamerbrief hoofdzakelijk naar de KRW doelen (waterkwaliteit) gekeken, en niet naar de kwantiteit. Juist verdroging als hydrologische opgave is in de Zeeuwse natuurgebieden een belangrijke factor. Wij nemen dit mee in onze gebiedsanalyses en daarmee in de overweging rondom zonering.

Vervolgproces

De komende periode worden, in overleg met het Rijk en met medeoverheden en maatschappelijke partijen, de maatregelen in de brief verder uitgewerkt. In bijlage I "overzicht belangrijkste vervolgstappen" zijn de vervolgstappen die het Rijk ziet in de tijd weggezet.

De belangrijkste uitwerking is de keuze rondom zonering. In afstemming met provincies wil het Rijk in de tweede helft van 2026 tot een definitieve selectie van gebieden komen en de normen, regels en het groeipad binnen deze zones concretiseren. Ook wordt in de tweede helft van 2026 verkend welke mogelijkheden er zijn om via gebiedseigen maatwerkoplossingen af te wijken van Rijkskaders voor de zoneringsaanpak, maar daarbij moet wel een vergelijkbaar integraal doelbereik binnen de financiële kaders geborgd zijn. Het Rijk streeft ernaar om in 2027 de zoneringsaanpak via instructieregels vast te leggen in de provinciale omgevingsverordening.

De komende maanden wordt een intern en extern proces ingeregeld waarin vanuit de thema's natuur, water, landbouw, gebiedenaanpak en vergunningverlening gewerkt wordt aan de maatregelen in de brief. Daarbij worden ook andere vakgebieden betrokken. Daarnaast gaan we met alle veehouders in de voorlopige zonering in gesprek.

Middels deze brief hebben wij u van een eerste duiding voorzien. Na het zomerreces zullen wij u schriftelijk informeren over de verdere verdieping en betekenis voor de Zeeuwse ondernemers en Natura 2000 gebieden. Vervolgens willen wij in het najaar graag met u in gesprek over de voortgang en de uitkomsten van de gebiedsanalyses, gesprekken met het Rijk, medeoverheden en maatschappelijke partners.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

A.J. van der Maas
Waarnemend voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.